SOCIOTOPKARTERING ÖSTERCENTRUM

- *Kartläggning av trygghet och tillgänglighet i det offentliga rummet i området Östercentrum samt Murgrönan utifrån ett jämställdhetsperspektiv.*

Region Gotland

2011-12-16
Samhällsbyggnadsförvaltningen, 2011
Jenny Sandberg

INNEHÅLL

SOCIOTOPKARTERING ÖSTERCENTRUM **1**

INLEDNING **4**

BAKGRUND OCH SYFTE 4

METOD **5**

INLEDNING 5
EXPERTVÄRDERING 5
BRUKARVÄRDERING 5
Intervjuer och workshops *5*
Jämemo *6*
KOMPETENSUTVECKLING 6

TEORI **7**

ETT SOCIALT PERSPEKTIV I PLANERINGEN 7
Sociotopkartering *7*
Jämställdhet i fysisk planering *8*
Rörelsemönster i det offentliga rummet *8*
Trygghet i fysisk planering *8*

RESULTAT **9**

INLEDNING 9
PLATSER 9
Murgrönan *9*
Busstationen *9*
Cykelparkeringen, Österport och Alis *10*
Hästarnas dal *10*
Coop-gallerian *10*
Taxistationen *11*
McDonalds och Max *11*
Busstationen *12*
STRÅK 12
Murgrönan *12*
Expert/Max *13*
Åhlensgaraget *13*
FRAMTID 14

ANALYS **15**

KÄLLFÖRTECKNING **16**

INLEDNING

BAKGRUND OCH SYFTE

Under cirka två års tid har Region Gotland utarbetat en lokal variant av sociotopkarteringar och funnit dess resultat och brukarundersökningar värdefulla som underlag till översiktlig planering. Regionen ville nu utveckla metoden för att belysa sociala värden i det offentliga uterummet även på detaljplansnivå. Utvecklingen av brukarundersökningen fokuserar på ett genusperspektiv som ett led i jämställdhetsintegreringen i den fysiska planeringen.

En god livsmiljö påverkas av ett stort antal samverkande faktorer och omfattar såväl den rent fysiska miljön som olika sociala aspekter i människans tillvaro. Region Gotlands arbete med den sociala dimensionen inom hållbar utveckling koncentreras till fyra områden -trygghet, jämställdhet, tillgänglighet och delaktighet. Ett viktigt område inom detta arbete är den fysiska planeringen.

Plattformen för arbetet med hållbar utveckling i den fysiska planeringen är kommunens översiktsplan som antogs av kommunfullmäktige i juni 2010. Planens syfte ur ett socialt perspektiv är att användandet av mark- och vattenområden skall stödja och verka för en positiv social utveckling mot välfärd och en god livsmiljö.

En viktig faktor inom ramen för den sociala dimensionen i fysisk planering är den demokratiska processen där delaktighet och inflytande utgör centrala begrepp. Möjligheten att kunna påverka samhällets utveckling och att känna meningsfullhet i sin livssituation har ett starkt samband med välbefinnande och god hälsa. Trots att plan- och bygglagen stöder och möjliggör en demokratisk planprocess finns det en stor potential att vidareutveckla formerna för dialog, inte minst med samhällsgrupper som av olika skäl har svårt att komma till tals i samhällsplaneringen, som t ex barn och ungdomar samt äldre och personer med funktionshinder. Region Gotland ska utveckla modellen för sociotopkartering med särskild inriktning på genus. En viktig del i arbetet med metoden är att utveckla processen så att jämställdhetsfrågor belyses i all fysisk planering där beslut kan komma att påverka kvinnligt/manligt och flickor/pojkars livsvillkor. En central del är således att säkra metoden så att den blir en naturlig del i underlag till beslut i den fysiska planprocessen som t ex detaljplaner, metodutveckling sker i form av en pilotstudie inom Östercentrum området.

Östercentrum i Visby är en central handels- och mötesplats för allmänheten under dagtid. På kvällar och nätter är platsen en träffpunkt med bland annat bussförbindelser, taxi och matserveringar. I det brottsförebyggande arbetet har polisen kartlagt hur olika stråk, mer än andra, oftare lockar till sig grupperingar där bråk uppstår mellan människor som rör sig till och från nöjesutbudet i Visby innerstad. Östercentrum är en sådan ”hotspot” enligt den gotländska polisen.

Det finns nu planer på att utveckla och förbättra situationen inom Östercentrum och det känns naturligt att som en inledning i detta arbete genomföra en studie, en sociotopkartering, som ytterligare tar hänsyn till platsen ur ett jämställdhetsperspektiv. Detta kan också bidra till en utveckling av metoden med särskild inriktning på genus. Ett vidare syfte bör vara att utveckla nya arbetsformer för att identifiera ytterligare kunskap om vad trygghet och tillgänglighet innebär utifrån kvinnlig/manligt och flickor/pojkars känslor och behov. Framtagna enkät- och intervjufrågor bör kompletteras så att karteringen får ett skarpare genusperspektiv.

Projektmålet är att utifrån ett jämställdhetsperspektiv ta fram ett kunskapsunderlag om hur kvinnor och män upplever trygghet och tillgänglighet på Östercentrum, inför kommande detaljplanering/planprogram.

METOD

INLEDNING

Projektet har pågått under tre månader, september till december. En projektplan togs fram som sedan har styrt projektets innehåll. Tidigt tillsattes en sektorsövergripande dialoggrupp som träffades vid två tillfällen, det tillsattes även en mindre arbetsgrupp som träffades vid tre tillfällen. Sammanlagt har 82 personer deltagit i brukarundersökningen, 39 tjejer/kvinnor och 41 killar/män.

För att få ökad kunskap inom området för jämställdhet och trygghet i samhällsplanering genomfördes en mindre litteraturstudie samt deltagande vid tre seminarier inom temat för jämställdhet.

EXPERTVÄRDERING

Tidigt kontaktades polisen på Gotland som har statistik över vilken typ av och hur många brott som har begåtts inom området. Statistiken bekräftar att Mcdonalds och Max är så kallade hotspots som innebär att det är där många våldsbrott begås.

En viktig aspekt i kartläggningen var tillgänglighet därav kontaktades Lil Jacobsson som är tillgänglighetshandläggare på Region Gotland. Hon informerade om att en grundlig inventering av tillgängligheten på Östercentrum nyligen har genomförts och att en rapport finns att läsa kring detta, därmed hänvisar jag till denna gällande tillgänglighet på Östercentrum och Murgrönan.

Ungdomsgruppen intervjuades som informanter då deras verksamhet innebär mycket kontakt med ungdomar i den offentliga utemiljön.

BRUKARVÄRDERING

INTERVJUER OCH WORKSHOPS

Intervjuer och workshops är semistrukturerade, vilket innebär att vissa teman och frågor förbereds i förväg. Fördelen med semistrukturerade intervjuer är att det säkerställs att frågeställningarna behandlas i intervjun samtidigt som det lämnas frihet åt respondenten och intervjun kan utvecklas i oväntade riktningar så att nya idéer kan komma fram.[1] Fördelen är att samtalet är flexibelt och kan anpassas efter respondenternas erfarenheter.

För att hämta in kunskap och erfarenheter från tjejer och killar i större grupper exempelvis skolklasser så utvecklades en metod som utgår ifrån memoryspelet JäMemo, läs vidare under nästa rubrik. Frågeställningar togs fram och har anpassats och utvecklats under projektets gång.

Antalet personer som har deltagit i intervju och workshop är:

Elfridaandréegymnasiet: sju tjejer, fyra killar
Puma: två tjejer, sex killar
Öppna förskolan: Myllan: fem kvinnor, fem män
Fenix: fyra tjejer, sex killar
Birkagården: två män och två kvinnor

[1] Halvorsen

JÄMEMO

Skolklasser är bra grupper att rikta sig till för att hämta in information och erfarenheter om ett område. Tidigt framarbetades därför en metod för att i helklass kunna hantera dessa frågor och att väcka intresse hos eleverna. Utgångspunkten är Jämemo som är ett memoryspel för alla åldrar med par som väcker frågor kring frågor om jämställdhet, rättvisa och samhällsplanering. Brickorna är inte identiska utan skiljer sig på olika sätt ifrån varandra.

Gruppen delas in i mindre könsuppdeladegrupper, förslagsvis i så många grupper som det är tjänstemän på plats. Erfarenheten är att det är svårt att få deltagarna att anteckna samtalet. Varje grupp får sitta runt en karta på området. Brickorna delas ut och den ena brickan från det första paret visas upp. När paret är identifierat så ställs diskussionsfrågan ut i klassen. De får diskutera lite kort i bikupor (två och två) för att få igång samtalet. Sedan så ritar vi på kartan och redovisar för de andra det som sagts i bikuporna.

Beroende på tid så går det att anpassa att antingen spela ut fler brickor eller att inte använda spelet utan bara utgå från frågeställningarna. Det som är fördel med memoryspelet är att man sätter frågorna i ett sammanhang och ger möjligtvis ett större intryck.

Antalet personer som har deltagit i Jämemo är följande:
Solbergaskolan årskurs 8: tolv killar tio tjejer.
Komvux, Svenska för invandrare: nio kvinnor och åtta män.

KOMPETENSUTVECKLING

Under hösten har flera konferenser och seminarier hållits inom temat jämställdhet och planering. Tillsammans med kollegor har dessa besökts:

Konferens den 26 oktober 2011, ”Livet i den goda staden” Boverket, Trafikverket, SKL

Seminarium den 16 november ”Trygghet och jämställdhet i staden” Länsstyrelsen i Stockholm

Utbildning den 7 december ”Jämställdhet och Genus” Länsstyrelsen på Gotland

Ett fördjupningsmöte med planenheten på samhällsbyggnadsförvaltningen genomfördes den 9 december för att informera om goda exempel från hur andra kommuner jobbar med frågan.

TEORI

ETT SOCIALT PERSPEKTIV I PLANERINGEN

En hållbar utveckling vilar på tre ben, det ekonomiska, ekologiska och det sociala perspektivet. Dessa ska samspela och integreras med varandra för att uppnå en hållbar utveckling när vi planerar ett samhälle för kommande generationer. Miljökompetens inom fysisk planering är numera standard och vid exploatering av mark så utförs ofta miljöutredningar inom mark, vatten, buller och luft. Det är dock inte lika vanligt att utredningar kopplat till det sociala perspektivet utförs vid exploatering. Sociotopkartering är ett verktyg för att föra in det sociala perspektivet i fysisk planering.

SOCIOTOPKARTERING

Sociotop kan jämföras med biotopbegreppet, istället för att som biotop beskriva de abiotiska och biotiska förhållandena beskrivs de sociala och kulturella. Sociotopen är enbart kvalitativ och visar på vad brukarna anser om platsen i fråga.

”Biotopen är platsens liv och form (t ex sandstrand), sociotop den upplevda och värderade platsen (t ex badstrand).”[2]

I och med förtätning byggs ofta viktiga grönområden bort. I Stockholm startade arbetet med att säkerställa de sociala värden som finns i grönområden och parker 1996. Sociotopkarteringar har sedan gjorts i stora städer såsom Stockholm, Göteborg och Helsingborg men även i mindre orter såsom Hedemora och Östervåla.

Sociotopkartering består av en brukarvärdering och en expertvärdering. Brukarvärderingen är den sammanvägda bedömningen utifrån de undersökningar som har försökt att fånga ett brukarperspektiv. För att få fram ett underlag till detta kan flera metoder användas som enkäter, intervjuer och grönvandringar. Med expertvärdering menas det arbete som kommunens tjänstemän genomför i processen då platsen bedöms genom observationer och erfarenheter utifrån deras expertisområden.[3] En sociotopkarta är en karta som illustrerar vilka platser människan använder i sin utemiljö samt vad de gör där.[4] På kartan visas vilka sociotopvärden som finns på vilka platser. Dessa identifieras utifrån vad brukarna har svarat hur de nyttjas. Att kategorisera värdena blir upp till den som skapar kartan. Dessa värden är platsspecifika och individuella. I en rapport utgiven av Statens folkhälsoinstitut har åtta kvaliteter kartlagts som är av vikt för att människor ska uppfatta områden som attraktiva. Dessa åtta kvaliteter är: Det vilda, det artrika, det rymliga, det rofyllda, det lekfulla, det gröna torget, det festliga och det kulturella. De ligger till grund för hur sociotopvärden har kategoriserats.[5]

Den gotländska varianten är anpassad för att kunna tillämpas i mindre tätorter. I de gotländska tätorterna bor det färre människor och det är inte heller samma parkstruktur som i storstäderna. Vanligen har också invånarna nära till tätortsnära naturområden. Den gotländska inventeringen lägger mer tyngd på invånarnas erfarenheter än expertens observation. Vi har också valt att rikta oss till grupper i samhället som vanligtvis inte kommer till tals i planeringssammanhang.

[2] Stockholms Stad s.10
[3] Ståhle
[4] Ibid
[5] Statens Folkhälsoinstitut

JÄMSTÄLLDHET I FYSISK PLANERING

Inom fysisk planering planerar man ofta med allmänheten som norm vilken betraktas som könsneutral men planering har i praktiken tillhört männens domäner både genom att män suttit på maktpositioner i större utsträckning än kvinnor samt att män varit i majoritet på chefsbefattningar och som tjänstemän.[6] Planeringens innehåll har främst omfattat det som kan beskrivas som mäns intresseområden, det är först på senare år som exempelvis social infrastruktur har kommit upp för diskussion.[7] Kvinnor och män lever sina vardagsliv på olika sätt. Detta genererar skilda ingångar till rumsliga frågor, och till möjligheter och begränsningar kopplade till dessa frågor. Att kvinnor inte är representerade i högre grad vid samråd eller referensgrupper kan bero på att kvinnor har svårare att inordna sig i de manliga hierarkiska strukturerna och arbetsformerna.[8]

RÖRELSEMÖNSTER I DET OFFENTLIGA RUMMET

Det tidsgeografiska betraktelsesättet är grundat av Torsten Hägerstrand, det har tillämpats i flera studier om kvinnors vardagsliv. Tidsgeografi utgår från att tid och rum är integrerat, exempelvis så sker en förflyttning inte bara i tid utan också i rum. Det finns flera restriktioner kopplade till individers rörelse i tid och rum vilket i sin tur påverkar exempelvis transportval. Dessa restriktioner är: *Kapacitetsrestriktion*, exempelvis människans biologiska behov av mat och sömn, *kopplingsrestriktion*, det är en konsekvens av att verksamheter i samhället kräver att resurser, teknik och arbetskraft är sammanförda i tid och rum, *Styrningsrestriktion*, det handlar om hur maktrelationer i vårt samhälle begränsar vårt handlade, detta gäller både formella och informella regler.[9]

TRYGGHET I FYSISK PLANERING

Vad gäller den byggda miljön så påverkar den utifrån de restriktioner som nämns i ovanstående avsnitt, vilka möjligheter vi har att röra oss i tid och rum, vilka vägar finns det, transporter, förbud etc. I flera studier har det framkommit att rädsla begränsar kvinnors rörelse- och handlingsfrihet i det offentliga rummet. Birgitta Andersson menar att det är kopplat till samspelet mellan sociala relationer och platser, det vill säga maktstrukturer.[10] Det är vanligt att kvinnor redan från barnsben varnas för att gå ensam ut på kvällen, kvinnan ska anpassa klädsel efter tid på dygnet och undvika ensliga platser. Män formas däremot genom att få lära sig att undvika bråk och att gå undan om någon provocerar.

Enligt Birgitta Anderssons studier undviker både män och kvinnor hotfulla platser men kvinnor tenderar att göra det i större utsträckning än män. Det är också män som både kvinnor och män främst är rädda för. Otrygghet är en subjektiv upplevelse och för kvinnor kan det upplevas som otryggt bara vid mötet av en man på en folktom plats eller stråk. Andersson påpekar att både män och kvinnor upplever rädsla för att bli rånade men det som skiljer män och kvinnor i oro för våld är att kvinnor i högre utsträckning oroar sig för att bli utsatta för sexuellt våld och trakasserier.[11]

Enligt Andersson kan dessa faktorer påverka upplevelsen av trygghet: **Överblick** (siktlinjer, kontroll), **Orienterbarhet** (gränser, ljus, växtlighet, materialval), **Ögon** (fönster, entréer), **Andra människor** (främja möten, blandning istället för funktionsuppdelning), **Skötsel** (tillfredställande, omhändertaget).[12]

---

[6] Andersson (2001)
[7] Larsson & Jalakas
[8] Boverket (1996)
[9] Gren & Hallin
[10] Andersson (2005)
[11] Birgitta Andersson (2005)
[12] Föreläsning, 16 november 2011

RESULTAT

INLEDNING

Anledningen till att de intervjuade besöker och vistas på Öster är många. Det är för de flesta en plats för handel, café- och restaurangbesök, ärenden till bank, post och apotek, umgås med vänner, titta på folk, en plats att mötas på, en transportsträcka till skola, jobb, simhall, hemmet med mera. Det är ingen av de som deltagit i intervjuerna som aldrig är på Östercentrum men vissa besöker det oftare än andra.

Viktiga mötesplatser för ungdomarna är matställen och caféer, men enligt många så är det klart beroende av att de har tillgång till pengar. Östercentrum är en viktig året-runt-mötesplats men på sommaren konkurrerar den med hamnen och det folkliv som finns där.

Eleverna på Solberga rör sig mycket i området både till och från skolan men också på håltimmarna och efter skolan.

Vid ett tillfälle genomfördes en vandring med tillgänglighetshandläggaren på Region Gotland, generellt går det att säga att tillgängligheten på många sätt är undermålig i området, vi observerade bland annat vipp-skyltar, kraftig lutning vid avfasningar och avsaknaden av armstöd på bänkar. Positivt är att många butiker och lokaler är i markplan med god tillgänglighet vilket också bekräftas av småbarnsföräldrar med barnvagn.

PLATSER

MURGRÖNAN

På sommaren under dagtid är det flertalet personer som uppskattar parken som en plats att vänta på bussen, ha picknick, umgås med vänner. Kvälls- och nattid upplevs det dock som en otrygg plats. Längs med gångvägarna står det bänkar med höga buskar runt om som skymmer sikten, det är därför svårt att uppfatta vem eller vilka som sitter på bänken. Att passera dessa bänkar är därför något både män och kvinnor undviker, eller skyndar sig förbi.

BUSSTATIONEN

Under sommartid sitter gärna både tjejer och killar ute på gräsmattorna runt omkring busstationen för att vänta på bussen eller på trottoarkanten vilket inte upplevdes som uppskattat av busschaufförerna. Vintertid såg många det som ett problem att stationen inte är öppen på kvällarna och att den är så dåligt omhändertagen inomhus. Det var några tjejer som upplevde det som otryggt att stå och vänta på bussen på kvällen och att det skulle kännas bättre om man visste att de som sitter inne på stationen kan se de som väntar. Toaletterna har kommit upp vid varje intervju, de är under all kritik. Glaskurerna är väldigt uppskattade.

CYKELPARKERINGEN, ÖSTERPORT OCH ALIS

Cykelparkeringen anses inte vara en säker plats att parkera cykeln på, dels är det flera som har råkat ut för stölder och skadegörelse men också en dåligt upplyst plats. Kvinnor undviker främst platsen om det sitter personer på bänkarna som kan uppfattas hotfulla. Killar undviker cykelparkering/Alis om det står gäng där med personer som de vet att man ska undvika.

Österport har pekats ut som en otrygg plats på kvällen av ett fåtal kvinnor.

”Jag blev misshandlad vid Alis i somras. Det stod ett gäng där som började provocera. Det finns de som bara letar efter bråk. Men jag går förbi där nu också, finns inget alternativ för mig då jag bor i innerstan.” –Kille, Elfrida Andreégymnasiet

Kung Magnusväg, en gata som många önskar bli mer integrerad med Östercentrum

HÄSTARNAS DAL

Både tjejer och killar anser att det är en trevlig plats på sommaren under dagtid, både ungdomar och familjer går dit för att Leka, ha picknick, umgås med kompisar. Småbarnsföräldrarna påpekade att det har skett skadegörelse under senare tid vilket påverkat platsen negativt. En man berättade att platsen gärna känns begränsad då den lätt upplevs som upptagen när det är andra familjer som nyttjar platsen. Den uppges dock av både män och kvinnor, som ett bra alternativ för en av föräldrarna att vistas på tillsammans med barnen medan partnern uträttar ärenden i området.

COOP-GALLERIAN

En mötesplats vid dåligt väder. Bänkarna inne i gallerian råder det dock delad mening om, vissa uppger att de gärna sitter där medan andra aldrig skulle sätta sig på bänken.

Vid samtal med en man på Birkagården berättade han att han upplever att bänkar i allmänhet skapar ett avstånd mellan den som sitter på bänken och den som passerar. Han föreslår andra alternativ där det inte blir lika tydligt att ”man sitter på bänken”, det skulle kunna vara sittvänliga skulpturer.

På gågatan utanför var det flera kvinnor från Komvux som påpekade att det var en otrevlig entré då många står och röker precis utanför. En man på Öppna förskolan berättade att: ”*bänkarna utanför Coop är alltid överfulla med folk som röker, det är också väldigt blåsigt. Det är jobbigt och otrevligt att sitta där och äta medhavd mat med barnen.”*

Rökning bidrar till att flera uppfattar detta som en ogästvänlig plats.

TAXISTATIONEN

När taxistationen diskuterades vid intervjuerna var det alltid toaletterna som först kom på tal. Det var ett större problem för kvinnor och kvinnor och män med barn. Men även många män pekade ut det till en plats de inte tyckte om på Öster. Det är en plats förknippad med missbruk, det är framförallt på dagtid som de tycker att det är en plats att undvika.

”Människor röker, dricker, kastar skräp, skriker efter en, det känns otryggt.” – Kvinna, Komvux

MCDONALDS OCH MAX

En social mötesplats för många av de ungdomar som intervjuades, de uppskattar de stora fönstren på McDonalds som vetter ut mot gågatan vilket ger en bra uppsikt. Det är framförallt från sjuan och uppåt som Solbergaeleverna besöker de båda restaurangerna med viss nedtoning av innebörden av mötesplats ju äldre de är. De äldre ungdomarna hade platserna som målpunkt nattetid för att äta efter krogen, både tjejer och killar. Vid intervjuerna diskuterade vi mycket om hur tillåtet det var att sitta där. Både tjejer och killar berättade att de ofta köper en strips, hamburgare eller glass bara för att få sitta inomhus. Det är de platser där de kan sitta länge och inte behöver spendera mer än en ungefär tio kronor. Behovet diskuterades dock om en alternativ plats, det var som sagt inte platsen i sig som lockade utan att det inte behövde kosta så mycket pengar att få vara någonstans.

Två tjejer berättade att de upplevde Mcdonalds som en stökig plats, de undviker ofta att gå förbi där under dagtid då det ofta är mycket folk utanför som stojar och bråkar.

Här sker många våldsbrott men det anses ändå vara en trygg plats av både tjejer och killar

BUSSTATIONEN

Toaletterna på busstationen är enligt samtliga ofräscha, det är också ett problem för många att den stänger tidigt. Flera tjejer uppgav att de inte känner sig trygga när de står ensam och väntar på stationen.

”Man vet ju att det jobbar folk inne på busstationen, men de ser man ändå inte när man står och väntar på bussen.” - Tjej, Fenix

STRÅK

MURGRÖNAN

Både tjejer och killar uppger att murgrönan är en plats där de upplever otrygghet. Det är framförallt stråken inne i parken men även på gång- och cykelbanan är väl indikerad som ett otryggt stråk. Flera av de tjejer som intervjuades berättade att de hade strategier för att inte behöva gå igenom Murgrönan när det är mörkt. Några går innanför ringmuren medan andra väljer att gå längs med gatan istället. Flera av killarna har också strategier då de ska passera Murgrönan, exempelvis att gå längs med vägen. De flesta berättade att det var när de var ensamma och under den mörka tiden på dygnet som de kände sig otrygga.

”Jag föredrar att gå lite extra, går hellre vid vägen för att undvika parken.” – Kille, Fenix

”Jag går hellre innanför muren och ut genom skolporten när jag går till busstationen på kvällen.” -Tjej, Solbergaskolan

”Jag tycker att det är läskigt på sommaren när man ser att folk går in i buskarna bredvid cykelbanan.”Tjej, - Solbergaskolan

”Jag slutar att gena över murgrönan när det blir mörkt.”- Tjej, Puma

EXPERT/MAX

Mellan Expert och Länsförsäkringar upplever flera kvinnor otrygghet på kvällen och natten. Anledningen som uppges är att det är dålig belysning och medvetenheten om att det ofta sker bråk i anslutning till restaurangen.

Ett stråk som upplevs som otryggt på kvällen av kvinnor

”Jag måste gå och handla mat fast jag är rädd på kvällen. Folk säger inte snälla ord.” Kvinna, Komvux

ÅHLENSGARAGET

Fler tjejer än killar som intervjuades upplever en otrygghet att passera Åhlensgaraget, men det var några av de yngre killarna som också tyckte att det var en otäck plats. De som hade bekanta som brukade vara i garaget på kvällstid upplever det inte som en otrygg plats, tvärtom, en kille parkerar hellre sin cykel där än på cykelparkeringen vid Alis.

”Jag väljer att gå på andra sidan gatan, man vet inte riktigt vad de gör där. Men man har ju hört att de håller på med dumma saker där inne.” -Tjej, Elfrida Andreégymnasiet

”Eftersom bussarna inte går samtidigt på kvällen så lämnar jag ibland av min kompis vid busstationen, men istället för att vänta på min buss där så går jag till Malmrosrondellen. Jag tycker att det känns otryggt att gå dit ensam, men jag väljer oftare att gå dit än att vänta.” –Tjej, Fenix

FRAMTID

Vid samtliga intervjuer var det några saker som ständigt återkom vid diskussioner om hur man såg på Österområdet i framåt i tiden.

Några av de förslag som kom upp var följande:

- Mötesplatser där man inte behöver konsumera, gruppen från Fenix var överens om att ett kulturhus på Öster som ett komplement till Wisby strand vore lämpligt för Östercentrum.
- Aktiviteter, exempelvis Kanonen (Uncle Joe's) till gallerian.
- Bättre service i form av skötrum, sittplatser under tak, en plats för att äta medhavd macka, eller som är köpt på affär/café, fräscha toaletter. *"Reservera yta i den nya gallerian för bord och micro. Som det är nu blir man förpassad utomhus till en kall och blåsig bänk."* På gågatan föreslogs det också finnas lite lekanordningar för barnen att sysselsätta sig med medan en av föräldrarna besöker butiker.
- Ett större utbud av butiker, restauranger.
- Bättre skötsel, belysning, överblick av platser som upplevs som otrygga. ¨
- Bostäder för att centrum inte ska tömmas på folk när affärerna stänger.
- Kollektivtrafik (Spårbunden) till Skarphäll.
- Det ska kännas som att man kommer hem, en plats man tycker om.
- Mer för barnen
- Mer blommor
- Några höghus

ANALYS

En förändring av ett område innebär för det mesta också en påverkan på människors vanor och nyttjande av området. Det kan både ligga till fördel för användarna men också vara en nackdel. Vid flera av intervjuerna påtalar deltagarna att det är viktigt att få känna sig lyssnad på och att de tidigt får dela med sig av sina erfarenheter.. Det som dock är viktigt att påpeka är att en brukarundersökning innebär en kunskapsinhämtning där deltagarna är brukare av platsen, experter på hur de använder den till vardags. Som tidigare sociotopkarteringar kommit fram till är en styrka med brukarundersökningar att grupper som vanligtivis inte kommer till tals i planprocessen ges tillfälle att delta och dela med sig av sina erfarenheter av området.

Dialogen är en mycket viktig del i utvecklingen av brukarundersökningen. Vilka kommer till tals i en samrådsprocess och vems åsikter får mest utrymme? Kvalitativ jämställdhet syftar till just detta att både kvinnors och mäns erfarenheter ska tas i beaktning och synas i planeringsunderlaget. Det är postitivt att informera människor tidigt för att förankra tankar och idéer hos de som bor och verkar i området.

Utifrån de fem faktorer som Birgitta Andersson påpekar har påverkan på upplevelsen av trygghet så går det att dra paralleller med de platser och stråk som upplevs som otrygga med de fem faktorerna: **Överblick** (siktlinjer, kontroll), **Orienterbarhet** (gränser, ljus, växtlighet, materialval), **Ögon** (fönster, entréer), **Andra människor** (främja möten, blandning istället för funktionsuppdelning), **Skötsel** (tillfredställande, omhändertaget).

Intressant för området är att det inte finns någon tydlig koppling mellan de platser som har en hög nivå av anmälda våldsbrott och otrygghet. Utan det beror främst på ovan nämnda faktorer. Det framgår också att det framförallt är på kvällen som området upplevs otryggt.

Som intervjuerna har visat så upplevs Murgrönan som ett otryggt område, men många måste ändå passera parken på väg till busstationen. För hela österområdet är det tydligt att det saknas värden under kvälls- och nattid. Det töms på människor efter stängning och blir sedan en transportsträcka med få ögon, eller möten med andra människor. Andra kommuner har jobbat med tydliga dag- och nattstråk som en början för att prioritera och fördela resurser. Ett viktigt nattstråk bör då vara mellan busstationen och österport. Det går också att jobba med alternativa vägar, som resultatet visar väljer vissa att gå längs med Kung Magnus väg, vid kommande projektering av parken föreslås därför att se över möjligheten att även ha ett nattstråk längs med gatan.

Från vardagslivskartläggningen som Region Gotland låtit genomföra inför detaljplan för Idrotts- och rekreationsområdet på Visborg som sedan låg till underlag för en hälsokonsekvensbeskrivning. Berättade en manlig deltagare efteråt att det var mycket positivt för honom att deltagit tidigt i processen samt att veta att de synpunkter som gruppen tog fram skulle läsas och användas till planeringsunderlag. Han ställde sig också upp under samrådet och berättade på hur han nu såg på området utifrån ett längre perspektiv. Han såg det ur ett Visborgsperspektiv och inte endast ur ett boendeperspektiv. Ett exempel på hur sociala analyser kan få effekt på många håll.

Ett stort tack till alla som har deltagit i brukarundersökningen!

KÄLLFÖRTECKNING

Tryckta källor

Andersson Birgitta (2001) *Rädslans rum - trygghetens rum, ett forskningsprojekt om kvinnors vistelse i trafikrummet*. VINNOVA Rapport VR 2001:32.

Andersson Birgitta (2005) *Risk. Om kvinnors erfarenhet och fysisk planering.* Centrum för kommunstrategiska studier, Linköpings universitet

Boverket, (1996), *Hela samhället.*

Halvorsen Knut (1992) *Samhällsvetenskaplig metod,* Lund.

Larsson, Anita, & Jalakas, Anne, (2008), *Jämställdhet nästa, samhällsplanering ur ett genusperspektiv*.

Gren Martin & Hallin Per-Olof.(2003) *Kulturgeografi – en ämnesteoretisk introduktion*. Lund: Wallin och Dahlbom Boktryckeri AB

Statens Folkhälsoinstitut. (2009) *Grönområden för fler – en vägledning för bedömning av närhet och attraktivitet för bättre hälsa.* Östersund

Stockholms stad, stadsbyggnadskontoret. (2003:2) *Sociotophandboken, planering av det Offentliga uterummet med stockholmarna och sociotopkartan.*

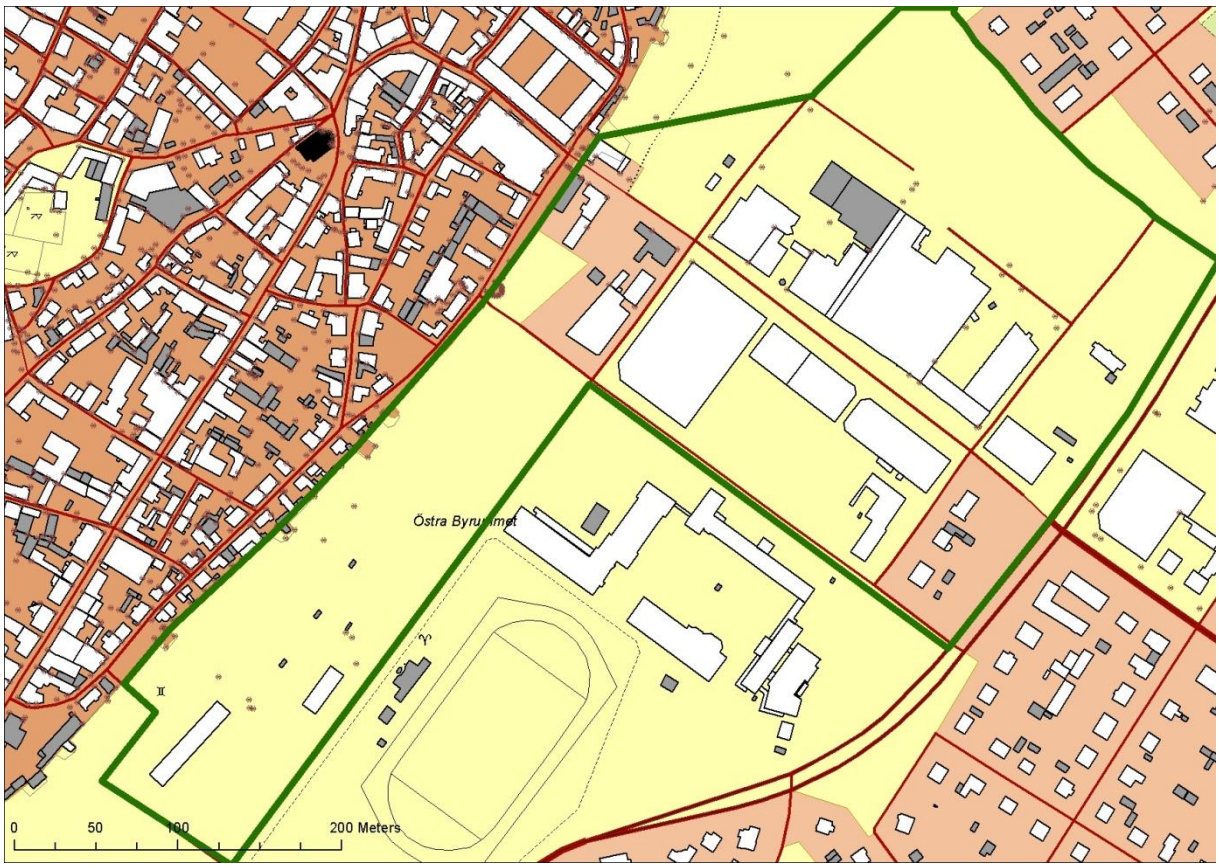
Ståhle Alexander, (2002). red. Sociotopkarta för parker och andra friytor i Stockholms innerstad - om metoden, dialogen och resultatet. Stockholm stad, Stadsbyggnadskontoret och Gatu- och fastighetskontoret.

Föreläsning

Andersson Birgitta, Seminarium den 16 november ”Trygghet och jämställdhet i staden” Länsstyrelsen i Stockholm.

Avgränsning

Bilaga 1

Platser, Kvinnor

Gröna punkter: Vilka platser tycker ni om att vara på? Finns det några sociala mötesplatser?
Brukar ni kanske ha picknick, fika, shoppa, träffa kompisar med mera.

Grön linje: Rita de olika stråken som du använder i området. Var parkerar du (bil/cykel)?
Var går du av bussen? Tänk efter, väljer du olika vägar beroende på
om det är dag eller kväll?

Röda punkter: Finns det någon plats där du inte känner dig trygg eller säker? Varför? Förklara på röda lappar.

Röd Linje: Finns det några vägar, passager, där du inte känner dig trygg eller säker på att gå? Kväll, natt, dag?

Teokenförklaring

Platser

Kön, Typ

K, Grön

K, Röd

N 0 55 110 220 Meter

Region Gotland och Lantmäteriet 2011

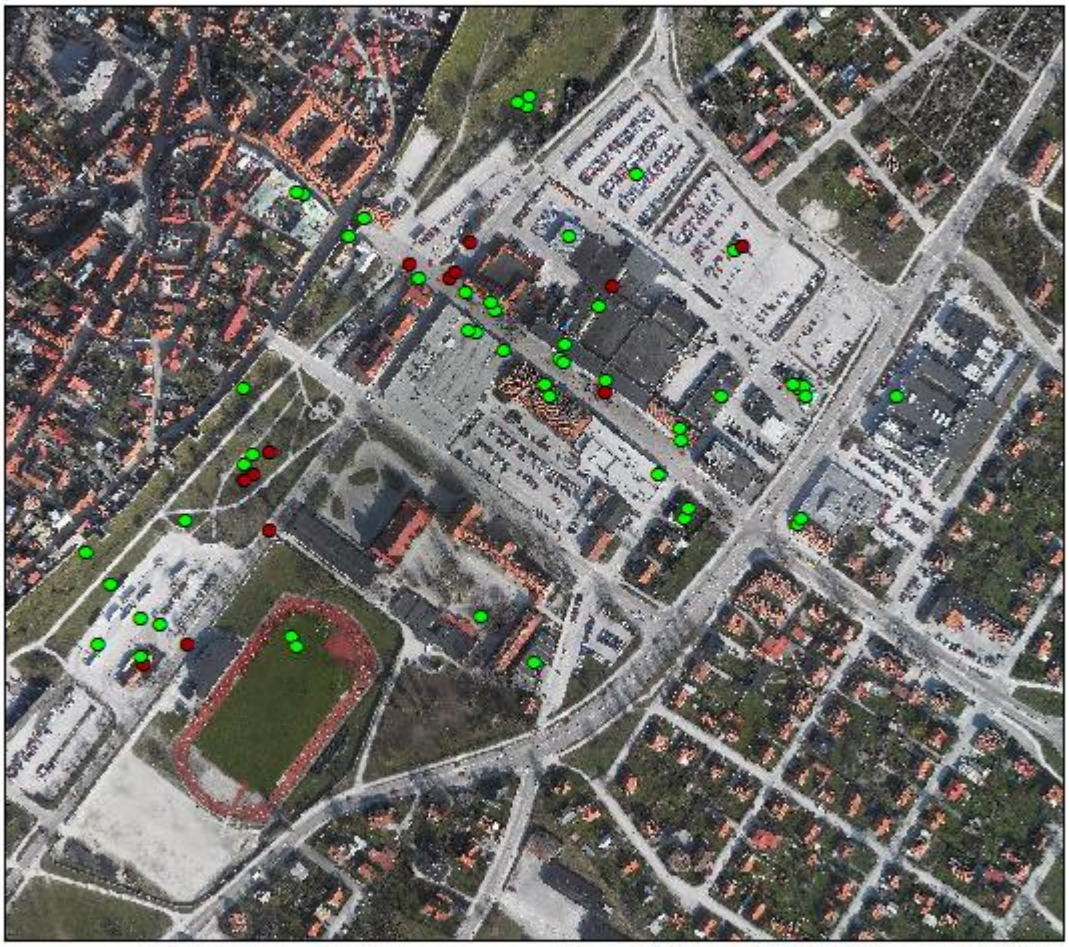
Platser, Män

Gröna punkter: Vilka platser tycker ni om att vara på? Finns det några sociala mötesplatser?
Brukar ni kanske ha picknick, fika, shoppa, träffa kompisar med mera.

Grön linje: Rita de olika stråken som du använder i området. Var parkerar du (bil/cykel)?
Var går du av bussen? Tänk efter, väljer du olika vägar beroende på
om det är dag eller kväll?

Röda punkter: Finns det någon plats där du inte känner dig trygg eller säker? Varför? Förklara på röda lappar.

Röd Linje: Finns det några vägar, passager, där du inte känner dig trygg eller säker på att gå? Kväll, natt, dag?

Teckenförklaring

Platser
Kön, Typ
M, Grön
M, Röd

N 0 55 110 220 Meter

Region Gotland och Lantmäteriet 2011

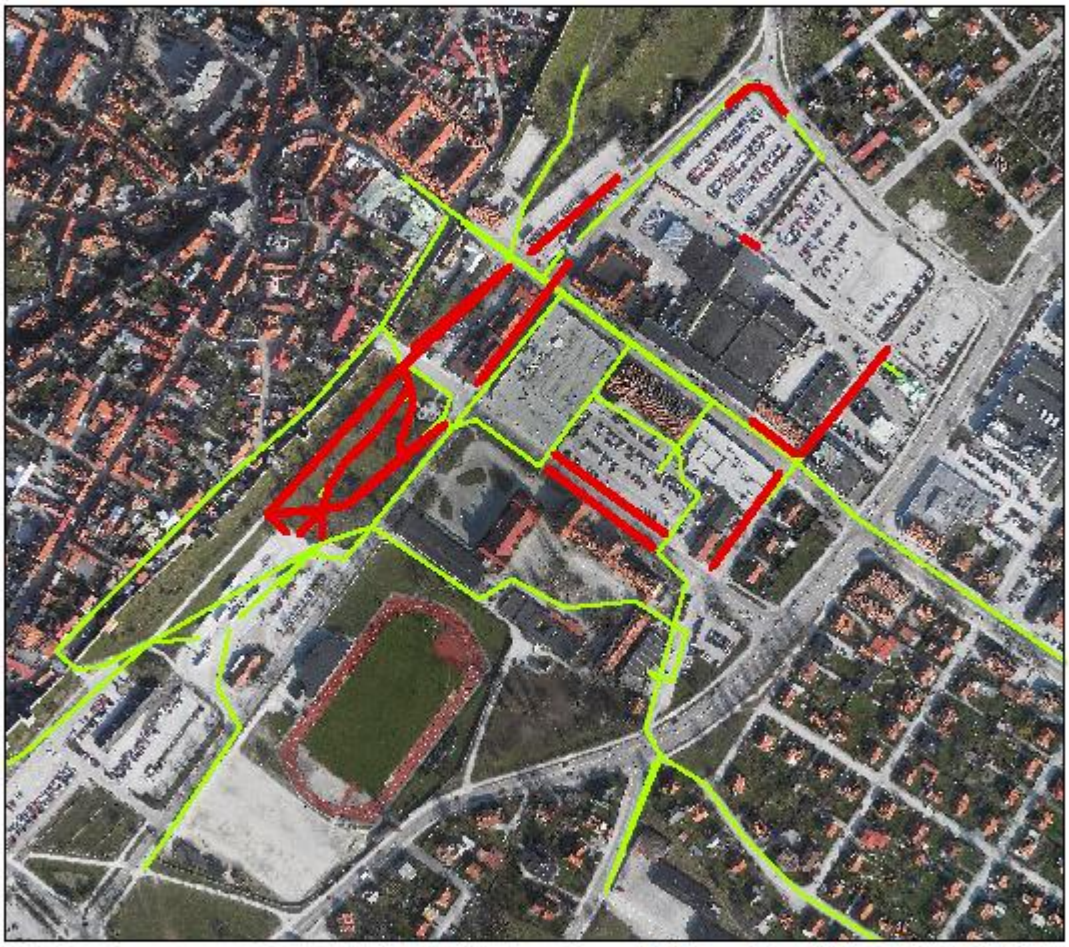
Stråk, kvinnor

Gröna punkter: Vilka platser tycker ni om att vara på? Finns det några sociala mötesplatser?
Brukar ni kanske ha picknick, fika, shoppa, träffa kompisar med mera.

Grön linje: Rita de olika stråken som du använder i området. Var parkerar du (bil/cykel)?
Var går du av bussen? Tänk efter, väljer du olika vägar beroende på
om det är dag eller kväll?

Röda punkter: Finns det någon plats där du inte känner dig trygg eller säker? Varför? Förklara på röda lappar.

Röd Linje: Finns det några vägar, passager, där du inte känner dig trygg eller säker på att gå? Kväll, natt, dag?

Teckenförklaring
Stråk
Kön, Typ
K, Grön
K, Röd

N 0 55 110 220 Meter

Region Gotland och Lantmäteriet 2011

Stråk, män

Gröna punkter: Vilka platser tycker ni om att vara på? Finns det några sociala mötesplatser?
Brukar ni kanske ha picknick, fika, shoppa, träffa kompisar med mera.

Grön linje: Rita de olika stråken som du använder i området. Var parkerar du (bil/cykel)?
Var går du av bussen? Tänk efter, väljer du olika vägar beroende på
om det är dag eller kväll?

Röda punkter: Finns det någon plats där du inte känner dig trygg eller säker? Varför? Förklara på röda lappar.

Röd Linje: Finns det några vägar, passager, där du inte känner dig trygg eller säker på att gå? Kväll, natt, dag?

Teckenförklaring

Stråk
Kön, Typ
M, Grön
M, Röd

N 0 55 110 220 Meter

Region Gotland och Lantmäteriet 2011